



Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 29.08.2023
Kabul Tarihi / Date Accepted : 24.09.2023
Yayın Tarihi / Date Published : 30.09.2023
DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1350476>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

KÜLTÜRLENME BAĞLAMINDA YÂRENLİK GELENEĞİNDE MÜZİK PRATİKLERİ: SİMAV ÖRNEĞİ

BERRAKÇAY, Orçun¹
BAYRAM, Muzaffer Efe²

ÖZ

Anadolu'nun birçok yöresinde geçmişten günümüze varlığı devam eden gelenekler vardır. Kütahya'nın ilçesi Simav'ın kültürel değerlerinin en önemlilerinden biri olan Yârenlik geleneği de bunların arasında yer alır. Yârenlik kelime anlamı olarak yakın arkadaşlar arası konuşma, dostça konuşma, söyleşme ve sohbet anlamına gelir. Bu toplulukların içerisinde yer alan kişilere de 'Yâren' denilir. Simav'da her yıl Ekim ayının son günlerinde kurulup Mayıs ayının ortalarına kadar çalışmalarını sürdüren Yâren teşkilatları kendine özgü işleyişi ve içerisinde uygulanan özel kuralları ile varlığını devam ettirirler. Yârenlik geleneğinin bileşenlerinden birisi de müziktir. Yâren içerisinde ve özellikle toplantılarda müzik önemli bir yere sahiptir. Yârenler arasındaki "saz başlayınca söz biter" kuralı da müziğin bu grup için öneminin göstergelerinden biridir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü Müzikoloji ABD, orcun.berrakcay@idu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-6200-9698>

² Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Bölümü, efebala43@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-4344-2121>

Bu araştırmada; Simav'da geçmişten günümüze kadar süren Yârenlik geleneği, kendine özgü kuralları, Yârenlikte müziğin yeri ve önemi ile hangi tür eserlerin, hangi çalgılar kullanılarak kimler tarafından icra edildiği ve müziğin kültürlenme sürecindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma verileri Simav'da bulunan Yâren teşkilatlarının içerisinde yer alan kişilerle görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Sonuç olarak; Simav Yârenlik geleneğinin geçmişten günümüze kadar varlığını devam ettiren ve yapısını aslına uygun koruma konusuna özellikle dikkat eden bir oluşum olduğu ancak Yârenlik geleneği içinde kültürlenme sürecinde müziksel dinamiklerin son yıllarda farklılaşmaya başladığı bilgilerine ulaşılmıştır. Bu çalışma; Yârenlik geleneğinin iç dinamiklerinin yazılı olarak ele alındığı ve Yârenlik geleneği içerisinde müzik unsurunun detaylı olarak değerlendirildiği bir çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yâren, Simav, kültürlenme, müzik, gelenek.

MUSIC PRACTICES IN THE TRADITION OF PARTNERSHIP IN THE CONTEXT OF ACCULTURATION: SIMAV CASE STUDY

ABSTRACT

In many regions of Anatolia, there are traditions from the past continue to exist today. Yârenlik tradition, which is one of the most important cultural values of Simav, a town of Kütahya, is among them. Yârenlik literally means conversation among close friends and friendly conversation. Individuals in these groups are also called 'Yâren'. Yâren organizations, which are established in Simav in the last days of October and continue to work until the middle of May, continue their existence with their unique functioning and special rules applied in them.

Music is a fundamental component of the Yârenlik tradition. It has an important place in Yâren and especially in meetings. The rule "when the music starts, the conversation stop" among the Yâren is one of the indicators of the importance of music for this group.

In this study; It is aimed to examine the tradition of Yârenlik, which has continued from the past to the present in Simav, its unique rules, the place and importance of music in the company, what kind of works, the individuals involved, the instruments used and the effects of music on the acculturation process. The study data were obtained by interviewing the people in the Yâren organizations in Simav. In conclusion; It has been learned that the tradition of Simav Yârenlik is a formation that has continued its existence from the past to the present and pays special attention to

the subject of preserving its structure in accordance with its original form, but the musical dynamics have begun to differentiate in recent years in the acculturation process within the Yârenlik tradition. This article is important in terms of the internal dynamics of the Yârenlik tradition are discussed in writing and the musical element in the Yârenlik tradition is evaluated in detail.

Keywords: Yâren, Simav, acculturation, music, tradition.

GİRİŞ

Kültür, toplumların sahip olduğu maddi ve manevi değerler bütünü olarak ifade edilir. Geniş bir yelpazeye sahip olan kültür; yapısında dil, din, tarih, sanat, edebiyat, müzik gibi konuları barındırır. Bu konulara ilişkin olay ve olguların paylaşarak kabul görmesi ile ortaya çıkan kültürel unsurların sürekliliği sağlandığında kalıcılığı da sağlanmış olur. Böylelikle toplum içerisinde zengin bir kültür birikimi oluşur. Birleştirici ve bütünleştirici gücü olan kültür, içinde yaşayan insanların birbirleriyle etkileşiminin artmasına ve bağlılıklarının güçlenmesine katkı sağlar (Aksaray, 2018).

Kültürün önemli parçalarından olan gelenekler ve ritüeller birçok kültürde olduğu gibi Türkiye’de de büyük önem taşır. Toplumsal aidiyet duygularını pekiştirip sosyal ve kültürel bağların güçlenmesini sağlayan toplu olarak gerçekleştirilen gelenekler arasında sohbet, eğlence ve birliktelik unsurları önemli bir yere sahiptir. Sohbet, eğlence ve birlikteliğin ön planda olduğu Anadolu’da, birçok yörede varlığını devam ettiren ve her bir yörede birbirinden farklı olan gelenekler ve ritüeller bulunmaktadır. Anadolu’da farklı yörelerde sürdürülen gelenekler ve ritüeller sosyalleşme amacıyla yapılmakla beraber eğlenmeyi ve toplumsal kuralları da hayata geçirmeyi amaçlar. Söz konusu olan bu gelenek ve ritüellerde yeme-içme ve sohbetin yanında müzik de önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan ele alındığında kültürün aktarımı konusunda müziğin de oldukça önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılma süreci, “kültürlenme” olarak ifade edilmektedir. Etnomüzikoloji açısından ele alındığında ise kültürlenme benzer şekilde kültürel bir olgu olan müziğin usta-çırak ilişkisi yoluyla sonraki kuşaklara aktarılmasının sağlanması olarak ifade edilir (Dönmez, 2019: 118). Bu kapsamda müziğin hatırlama ve tekrarlama yoluyla aktif tutulması kültürel aktarım konusunda önemlidir (Şamdereli, 2022:1). Bu noktada Anadolu’da müziğin de içinde olduğu bazı gelenekler kültürlenme süreci açısından önem taşımaktadır. Anadolu’da sohbet, eğlence ve birlikteliğin ön planda olduğu gelenekler çeşitli isimler ile bilinir. Bu geleneklerin bazıları: Şanlıurfa’da Sıra Gecesi, Çankırı’da

Yâren Geleneği, Balıkesir Dursunbey’de Barana, Kütahya Simav’da Yâren Geleneği olarak adlandırılır.

Yârenlik de kendi içerisinde kültürel aktarıma olanak tanıyan bir oluşum olması sebebiyle müzik pratikleri ve kültürlenmenin gözlenebileceği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yârenler arasındaki “saz başlayınca söz biter” kuralı da müziğin bu grup için önemini göstergelerinden birisidir. Bu kapsamda bu çalışmada Kütahya’nın Simav ilçesinde süregelen Yârenlik geleneği ve müzik pratikleri, kültürlenme bağlamında ele alınmıştır.

Problem Durumu

Simav’ın kültürel değerlerinin önemli unsurlarından olan Yârenlik geleneği ile ilgili yapılan alan yazın taramasında Simav özelinde Yârenlik geleneğinin genel olarak ne olduğu, işleyişi ve kuralları (Gürümkar, 1999), Simav’ın doğası tarihi ve folklorünü ele alan ve içerisinde Yârenlik geleneğinin tarihi ve töresinin yer aldığı (Pala ve Erdoğan, 1991), Yâren geleneğindeki Sarı ve Mor Zeybeklerin incelendiği (Akyel, 2021), Çankırı Yâren ve Simav Yâren geleneğinin karşılaştırıldığı (Sağancı, 2017) çalışmalara rastlanmıştır. Ancak Simav Yârenlik geleneğinde müzik pratiklerinin kültürlenme sürecine olan etkisine ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Simav’daki Yârenlik gelenekleri içinde müzik pratiklerinin kültürlenme sürecine olan etkilerini incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Yârenlik geleneğinin iç dinamiklerinin ele alınıp, gelenek içerisinde müzik pratiklerinin kültürlenme sürecine etkilerinin değerlendirilmesi ve bu pratiklerin uzun vadede değişime uğrayabileceğine dikkat çekmek açısından önem taşır.

Sınırlılıklar

Yârenlik geleneği farklı yerlerde görülmesine karşılık bu araştırmanın örneklemini Simav Yârenlik geleneği ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma süreci yaz döneminde gerçekleştirilmesi, bu dönemde

Yâren toplantılarına ara verilmiş olması sebebiyle alan araştırmasından elde edilen veriler yalnızca 4 görüşme kişisi ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmaya; İzmir Demokrasi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun; 2023/76 protokol numaralı, 03/08/2023 kabul tarihli, 2023/10-04 karar sayı ve numaralı etik izni alındıktan sonra başlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden alan araştırması yöntemi ve araştırma tekniklerinden ise yarı kurgulu görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler Simav'da, bu gelenek içerisinde yer alan önemli kişilerle görüşmeler yapılarak elde edilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli alan araştırmasına dayalı gözlem ve görüşmelerden elde edilen verilerin ilgili literatürde incelenerek değerlendirildiği bir çalışmadır. Bu araştırmada; Simav yöresindeki Yârenlik geleneği müzik pratikleri kapsamında açıkça tanımlanmamış bir problemi araştırmak için kullanılan bir araştırma olarak tanımlanan keşifsel araştırma modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada; Simav yöresindeki yapılan alan araştırmasında kullanılan veri toplama araçları ile elde edilen verilerin geçerliliği ve güvenilirliği; Simav yöresinde yapılan alan araştırmasında yapılan görüşmeler sonucu elde edilen verilerin doğruluğu ve güvenilirliği varsayımından hareket edilmiştir.

Yârenlik Geleneği

Yârenlik; dostluğu, kardeşliği, arkadaşlığı ön planda tutarak geçmişten günümüze varlığını devam ettiren bir gelenektir. Tarihsel olarak birçok kaynağa dayanan Yârenliğin Ahi Teşkilatı'nın bir kalıntısı olduğu, Orta Asya Türk Kültürü'nün göçler yoluyla Anadolu'ya gelmiş uzantısı olduğu, Simav'a da Orta Asya'dan gelen bir kültür olduğu, Anadolu'nun birçok yöresinde unutulduğu ancak bazı yerlerde devam ettiği belirtilmiştir. Bunun yanında Yârenliğin geçmiş zamanlarda köylere baskın yapan eşkiya çetelerinden korunmak için oluşturulan birlikler olduğu ya da ihtiyaçtan doğan bir boş zaman faaliyeti olduğu belirtilmektedir. Cinsiyet açısından eskiden kadınların da bu geleneğin içerisinde yer aldığı ancak günümüzde sadece erkekler tarafından sürdürülmeye devam edildiği belirtilmektedir (Er, 1998: 7).

Yârenlik geleneğinin görüldüğü yerleri çalışma kapsamında görüşülen kişilerden olan Hakan Kalaycık şu şekilde aktarır. “*Yârenlik geleneği Türkiye’de Anadolu coğrafyasında eskiden beri var olmuştur. Günümüzde ise aktif olarak bu gelenek Çankırı’da, Kastamonu’da, Sakarya’da, Afyon Sandıklı’da ve Kütahya Simav’da görülmektedir. Bunlar dışında Manisa Kula, Balıkesir Dursunbey yörelerinde görülen geleneğin ticari bir görsel şölen haline dönüştüğü, geleneğe katılanların ücret karşılığı düğünlere, eğlencelere, sünnetlere gittiği söylenmektedir ve bu nedenle buralarda geleneğe uygunluk kalmamıştır. Geleneğe uygun olarak yaşatılan yerler Simav ve Çankırı’da yapılan Yârenlerdir*” (06.08.2023 tarihli görüşme).

Yârenlik geleneğinin görüldüğü yerlerden birisi olan Çankırı’da bu gelenek, halk kültürünün önemli zenginlikleri arasında yer alır. Anadolu’da esnaf teşkilatı olan Ahiliğin şehirler ve köylerdeki uzantısı olan yâran meclisleri; yardımlaşma, dayanışma, adalet ve toplumsal düzen sağlama konularında önem arz eder. Her yıl Aralık ayı sonunda başlayıp Mart ayına kadar çeşitli etkinliklerle devam eden bu gelenek, halk üzerinde resmi bir yaptırım olmamasına karşın sosyal yaptırım gücüne sahiptir. Kendi içerisinde oluşturulan denetim mekanizması ile ahlak kurallarına bağlı olarak esnafların dürüst bir şekilde ticaret yapmasını öğütleyen bir yapısı vardır. Bunun yanında kendi sınırları içinde eğlenmeyi ve eğitip öğretmeyi misyon edinen bir anlayışı temsil eder (Cerrahoğlu, 2016: 545-551).

Yârenliğin görüldüğü diğer bir şehir olan Kula’da bu gelenek iki farklı yapıda varlığını sürdürür. İlk olarak yapısal ve işlevsel yönden çobanlık ve çiftçilik temelli bir yapılanma olarak köy çevrelerinde ve buradan ilçeye göç edenler arasındaki bir yapılanma olarak görülür. 15 yaş üzerindeki erkeklerin katıldığı bu yapılanmalara “Yâren Kızanı” adı verilir. Yâren Kızanı; yardımlaşma, eğitime, koruma, kollama gibi işlevlerle köyün resmi olmayan yönetimini ve hizmet kadrosunu oluşturup düzenlenen icra ağırlıklı toplantılarla üretim ve kültürel aktarım yaparlar. Köy Yârenleri denilen bu teşkilatlardan “Göle Yâreni” geçmişten bu yana bilinen bir Yâren olup icraları ile ön plana çıkmaktadır. Kula’da görülen ikinci yapı ise, ilçe merkezindeki esnaf ve zanaatkarlardan oluşan, yaklaşık iki yüz yıldır varlığını devam ettiren Yâren teşkilatlarıdır. Burada Türk kültüründeki geleneksel sivil yapılanmalarına ek olarak ahilik teşkilatı izlerine de rastlanır. Daha düzenli bir yapılanmaya sahip bu teşkilatlar; katılım, icra kuralları, giyim ve ekonomik özellikleriyle köy Yâreninden ayrılır (Arslan, 2010: 76).

Yârenlik olarak isimlendirilmemesine karşılık; içeriği ve yapılış amacı benzerlik gösteren diğer bir kültürel yapı, Balıkesir’in Dursunbey ilçesinde devam eden Barana Geleneği’dir. Barana;

“ahbabların / dostların yeri” anlamına gelir. Belirli bir düzen ve kurallar çerçevesinde sürdürülen; müziğin, eğlencenin, oyunların ve sosyal konuların konuşulduğu, tartışma ve şikayetlerin de yer aldığı emekli toplantıdır. Kültürel bir etkinlik olarak düzenlenen toplantılar katılımcı zümre tarafından gerçekleştirilir. Günümüzde etkinliklerine devam eden tek bir Barana vardır. Hasat mevsimi sonunda başlayıp Hıdırellez’de sona erer. Bittiği haftada büyük bir şenlik düzenlenir, 3-7 gün arasında değişen bu sürede hiçbir katılımcı evine gitmez. Bu gelenek 16-24 kişilik bir grup tarafından organize edilir. Hasat mevsimi bittikten sonra 3-4 arkadaş toplanıp plan yaparlar. Barana kurulurken özellikle eski Baranacılar yer alırlar. Barana’ya kabul edilecek kişileri belirleyip sonucu onlarla bireysel olarak paylaşırlar (Durmaz, 2016: 4-5).

Hangi yörede olursa olsun genel olarak bakıldığında Yârenliğin bir arada olunan ve kültürel öğelerin yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarıldığı bir sosyal ortam olduğu görülmektedir. Yârene dahil olan kişilerin tutum ve davranışlarının gözlemlendiği, Yâren toplantılarında değerlendirildiği bir denetim mekanizmalarının olması sebebiyle sosyal ilişkilere ve kültürün korunmasına katkı sağlar.

Yârenlik Geleneğinin Aktörleri

Yâren Heyeti, Yâren kuruluşuna öncülük eden kişilere denilir. Heyet; Köşe İhtiyarı, Büyük Yârenbaşı, Küçük Yârenbaşı, Yâren Sözcüsü ve Muhasip’ten oluşur (Akyel, 2021: 19). Ayrıca Yâren toplantılarında mutfakla ilgilenen bir Yâren de bulunur.

Yârende bulunan yaşça en büyük ve saygın olan Yâren üyesine ‘köşe ihtiyarı’ denilir. Köşe İhtiyarına Yâren kurallarını uygularken başvurulduğu, Yâren üyesinin aldığı cezayı arttırma veya azaltma yetkisine sahip olan kişi olduğu ve bu üyeye Yâren mahkemesi sonucu ceza verilemeyeceği söylenir. Köşe İhtiyarı, Büyük Yârenbaşı’nı denetleyen ve gerekirse ceza verebilen tek kişidir (Akyel, 2021: 19).

Köşe İhtiyarından sonra Yârende bulunan en yetkili kişi ise Büyük Yârenbaşı’dır. Yâren Mahkemesi sonucu cezaların verilmesini, bu cezaların uygulanmasını sağlayan ve Yâren dışında Yâren üyelerinin şikayetlerini dinleyip yardımcı olmaya çalışan kişidir. Aynı zamanda Küçük Yârenbaşına verilen cezayı uygular (Akyel, 2021: 19).

Büyük Yârenbaşı’ndan sonra Yârende bulunan en yetkili kişi ise Küçük Yârenbaşı’dır. Küçük Yârenbaşı, Yâren toplantılarında yiyecek ve içeceklerin hazırlanmasını, saz ekibinin ayarlanmasını sağlar. Yâren dışında Yâren üyelerinin düğün, cenaze, dernek vb. olaylarını düzenleyen kişidir (Akyel, 2021: 20).

Yâren Sözcüsü, Yâren toplantılarına katılan misafirleri tanıtan ve özel günlerde Yâren adına konuşma yapan üyedir (Akyel, 2021: 20).

Muhasip, Yârenin gelir ve giderlerini tutan kişidir. Yâren üyelerinden herefeneleri (arifaneleri) toplayan kişidir (Akyel, 2021: 20). Bu giderleri Büyük Yârenbaşı'na bildirmekle yükümlüdür (Er, 1998: 41).

Mutfak Çavuşu, Yâren toplantılarında mutfaktaki hizmetler için alınan görevli kişidir. Alınan malzemeler onun sorumluluğundadır. Yâren üyeleri arasında yaş ortalaması olarak en büyük olanı Mutfak Çavuşu'dur (Sağancı, 2017: 44).

Simav Yârenlik Geleneği

Kütahya'nın batısında yer alan Simav ilçesinin yüzölçümü 1557 km², rakımı ise 800 m'dir. Doğusunda Gediz, Emet; batısında Sındırgı, Demirci ilçeleri bulunmaktadır. Simav ilçesi, Simav Dağı, Akdağ, Eğirgöz Dağı ve Gölcük Dağı ile çevrelenmiş verimli topraklara sahip bir ovada kurulmuştur (Er, 1998: 27).

Simav'daki Yâren geleneği 900 yılı aşkın süredir uygulanmakta ve belirli kuralları kuşaktan kuşağa aktarılacak günümüze kadar gelmektedir. Simav'ın Cumhuriyet Dönemindeki en belirgin Yârenbaşı ise Asar Efesi Asım Simav'dır (1909-1995). Son dönem Yâren kuruluşlarının adeta Baş Yâreni, Yiğitbaşı ya da "Piri" diyebileceğimiz Asım Simav uzun yıllar Yârenlik yapmış ve bu geleneğin sürmesi için çaba göstermiştir. İlerleyen süreçte gün gelip Yâren geleneğinin yapılamayacağını veya bu geleneği hatırlayan Simavlıların azalma ihtimalini düşünerek Yâren kurallarının yerine 1924-1936 yılları arasında 208 madde ile "Yâren Kanunları" başlığı ile yazıya geçirmiştir (Gürırmak, 1999: 6).

Yâren Kanunlarından bazıları şu şekildedir:

- 1- Yârende siyaset yapmak yasaktır.
- 2- Yâren kurallarına aykırı davranan Yâren üyesi Yâren mahkemesi ile cezalandırılır.
- 3- Tüm Yâren üyelerini toplantılara eksiksiz katılmak zorundadır.
- 4- Saz başlayınca söz biter.
- 5- Kendisine izin verilmeyen Yâren, oyunlara ve müziğe eşlik edemez (Er, 1988: 64).

Simav’da yaşatılan ve günümüzde de devam eden önemli bir yere sahip olan Simav Yârenlik Geleneği’ni Görüşmeci Ali Dinçer şöyle açıklar: “*Yâren geleneği yüzyıllara dayanan bir kültürel mirastır. Bunu biraz açarsak bin yıl daha önceleri ana yurtları Orta Asya’dan küçük oymaklar, obalar halinde yaşarken uzun kış geceleri eğlenmek ve hoşça vakit geçirmek için kadın erkek birlikte toplanıp kımız içip kopuz çalarak türküler söyleyerek ve çeşitli oyunlar oynayarak eğlenmişlerdir. Göçlerle Anadolu’ya taşınan bu gelenek, köylerde ‘Köy Seyirlik Oyunları’ olarak kentlerde ise yaşanan çağa göre değişiklikler yapılarak ‘Yâren, Gezek, Sohbet vb.’ adlarla bugüne kadar gelmiştir*” (05.08.2023 tarihli görüşme).

Simav’da genellikle Ekim ayından Mayıs ayına kadar 15 günde bir toplanan Yâren teşkilatları, tarihinde yalnızca birkaç sefer toplanamamış veya Yâren geleneği toplantı süreci Mayıs ayı yerine daha erken bitirilip veda edemediği ara verilmiştir. Bunlar; savaşlar, 1982-1983 yılında yaşanan siyasi-sosyal ve ekonomik sorunlar, 2011 yılında Simav’da yaşanan deprem ve 2020 yılında yaşanan Covid-19 pandemisidir.

Simav Yârenlik Geleneği ile özdeşleşmiş birçok önemli kişi vardır. Görüşmeci Ali Dinçer’in belirttiğine göre “*Simav Yârenlik Geleneği ile özdeşleşen, bu geleneğin en önemli ismi Asım Simav’dır. Bu gelenekle özdeşleşen diğer kişiler ise Ali Erken (Şeker Ali), M. Ali Saraç, Ahmet Erdimen (Opel Ahmet), Ali Ünlüer (Hacıoğlu), Mehmet Ünver (Kaptan), İsmet Dinçer, Salim Gümüştepe, Bekir Kazak, Süleyman Koçak, Mehmet Erdimen, Hüseyin Cihan, Mehmet Yavuz, Kemal Makas, Rıza Mert*” (05.08.2023 tarihli görüşme). Dinçer’in belirttiğine göre; Asım Simav 1909 yılında Simav’da doğmuş, gençliğinde Beşiktaş ve Altay kulüplerinde futbol oynamış, atletizmde uzun atlama yarışlarında Türkiye ve Balkanlarda birincilikleri olan bir sporcu ve o yaşlardan beri önemli bir Yâren sevdalısıdır. Ömrünü Yârenciliğe adanmış “Beya” (Bey Ağa) lakaplı efsane Yârenbaşı Asım Simav, 70’li yaşlara kadar Büyük Yârenbaşı olarak görev yapmıştır. 1966 yılında Simav’daki otantik zeybek elbiselerini toplamış ve artık unutulmaya yüz tutmuş Hıdırellez şenliklerinde yapılan ‘Dağdan İnme’ törenlerini 1967 yılında 4 Eylül kurtuluş gününde yeniden başlatmıştır (05.08.2023 tarihli görüşme). Hakan Kalaycık ise Asım Simav hakkında şu bilgileri vermiştir. “*Asım Simav Yârencilik adına ilk yazılı belgeyi bırakmış kişidir. Yâren kurallarını eskiden yeniyeye derleyip 208 madde halinde kurşun kalemle yazıp miras bırakmıştır*” (06.08.2023 tarihli görüşme).

Simav’da günümüzde üç farklı Yâren teşkilatı vardır. Bunlar: Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni, Cumhuriyet Yâreni ve Ahde Vefa Yâreni’dir.

Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni

Akyel (2021) tarafından yapılan görüşmede Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni şu şekilde belirtilmiştir: “*Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni varlığını 1976 yılına kadar Sarı Zeybekler Yâreni ve Mor Zeybekler Yâreni olmak üzere iki ayrı Yâren olarak sürdürmüştür. Bu dönemde teşkilatın adı büyük Yârenbaşı kim ise onun adını almıştır. Yârenbaşının ismiyle anılan son Yâren 1998 yılında varlığını sürdürmüş olan “Mehmet Yavuz Yâreni” adı ile bilinmektedir. 1998 yılından sonra Yâren Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni adı ile anılmaktadır*”.

Sarı Zeybek adlandırmasının Mustafa Kemal Atatürk’ten geldiği, Mor Zeybek adlandırmasının ise Sarı Zeybeklere karşı inat amacıyla kurulması sebebiyle zıt bir renk olması amacıyla mor olarak seçildiği belirtilmiştir. Dağdan inme merasimlerinde ise Yârenlerin birlikte hareket etmeleri sebebiyle bu birlikteliğin devamlılığının sağlanması amacıyla Sarı Zeybek Yâreni ve Mor Zeybek Yâreni isimlerinin birleştirildiği, sonrasında Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni olarak değiştiği belirtilmiştir (Akyel, 2021: 13). Zaman açısından bakıldığında Yârenin, genel olarak Eylül-Ekim aylarında kurulduğu ve Şubat-Mart ayları içerisinde son bulduğu bilinir. Ancak kurulum ve sonlandırmada belirtilen bu zaman dilimlerinin kesin bir kuralı olmadığı belirtilir. Bu zaman dilimlerinin seçilme sebebinin Yâren üyelerinin uygunluk durumuyla ilgili olduğu, ayrıca Yâren kurulumu ve vedasının üç aylar ve dini bayramlara göre değişiklik gösterebileceği söylenir (Akyel, 2021: 15).

Giyilen kıyafetler açısından incelendiğinde ise Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yâreninde iki farklı elbise çeşidi olduğu görülür. Bunlar özel gün için giyilen (Poşu, Mintan, Camadan, Cepken, Şalvar, Kuşak, Fişeklik, Çizme, Çorap) ve genel Yâren toplantılarında giyilen (Siyah pantolon, beyaz gömlek, mevsim özelliklerine göre sarı veya mavi tişört, bordo kravat) elbiseler olarak ikiye ayrılır (Akyel, 2021: 21-22).

Simav Cumhuriyet Yâreni

Cumhuriyet Yâreni Simav Yâren geleneğini iyi tanıyan yakın bir arkadaş grubu tarafından 4 Ekim 1985 tarihinde kurulmuştur. Simav Cumhuriyet Yâreni’nin kurulma amacı “*Simav Yâren kültürünü yaşatmak, yaşamak ve bu kültürü yaşatacak genç nesillere bu bilinci aktarmak*” olarak ifade edilmiştir. Yâren toplantıları 1995 yılına kadar çeşitli mekanlarda yaklaşık 18-22 Yâren üyesinin katılımı ile yapılırsa da 1995 yılı itibarıyla katılım isteğinin artması sebebiyle “Yâren Odası” düzenlenerek toplantılar düzenli olarak burada yapılmaya başlanmıştır. Simav Cumhuriyet Yâreni

her yıl (21 Eylül) kuruluş toplantısıyla yemin edilerek başlar ve (21 Haziran) veda toplantısıyla helalleşilerek sona erer. Bu süreçte gerçekleşen toplantılar kuruluş toplantısında alınan karara göre 2-3 hafta aralıklarla genellikle cumartesi akşamları 18:00-00:00 saatleri arasında gerçekleştirilir. Simav Cumhuriyet Yâren uygulamalarında diğer Yârenlerden farklılaşan bazı unsurlar görülür. Bunlar; oturma yerleri (sedirler) ve düzeni (oturma düzeni farklılık gösterir), yemek yeme düzeni (masalarda), selamlaşma, dini günlere bakış ve giyim (tek kural temiz ve bakımlı olmak) gibi farklılıklardır (Gökçe, 2022: 22-35).

Simav Ahde Vefa Yâreni

Simav Ahde Vefa Yâreni, Yârenlik geleneğine hizmet eden Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni'nden ayrılan kişiler tarafından kurulan Yâren teşkilatıdır. Ahde Vefa Yâreni Büyük Yârenbaşı Kemal Makas, bu teşkilat hakkında, *“Simav’da günümüzde en son, en yeni kurulan Yâren teşkilatıdır. 2019 yılında kurulmuştur”* demiştir. Kuruluşundan günümüze Ahde Vefa Yâreni, Simav Yârenlik geleneğinin yaşatılması, folklor ve musiki örneklerinin tanıtılması konusunda çalışmalarına devam etmektedir. Bu konuda ise: *“Her yıl Ahde Vefa Eylül - Ekim aylarında yeniden kurulur ve Mayıs ayına kadar üç haftada bir Pazar günleri toplantılarına devam eder. Dini zorunluluklar sebebiyle değişiklikler olabilir. Örneğin Üç aylarda toplantı yapılmaz. Yâren giyim kuşamı Ahde Vefa Yâreni’nde; düğüne gelir gibi, saç, sakal tıraşı olarak, beyaz gömlek, koyu renk pantolon ve siyah çorap giyerek gidilir. Hijyen kurallarına önem verilir. Gusül abdesti, banyo, dört dörtlük temizlik vardır”* (05.08.2023 tarihli görüşme).

Yârenin Kuruluşu, İlk Toplantı ve Yemin Töreni

Birbirlerini iyi tanıyan 8-10 eski Yâren aralarında anlaşarak bir akşam yemeğinde toplanırlar. Yeni bir Yâren kurma konusunu ciddi bir şekilde ele alırlar. Yâren kurmaya karar verdikten sonra sıra Yârenlerin seçimine gelir. 25-30 kişi oluştuktan sonra kendilerine toplantı yapabilecekleri bir yer seçerler. Bu yer boş günlerinde uğranılacak bir yerdir (Gürırmak, 1999: 10). Yârenler ilk toplantının yapılacağı zamanı kararlaştırarak dağılırlar (Er, 1998: 35).

Görüşmecilerden Hakan Kalaycık, Yâren’in ilk toplantısı ve Yemin törenini şöyle açıklar: *“Yârene alınacak yeni üyelerin tespitinden sonra Yemin töreni çağırısı yapılır. Bu önceleri Yâren heyetinin en küçük Yârene haber vermesi, en küçük Yârenin kendisinden bir üstüne gidip toplantımız var demesi, onun kendisinden bir üstüne gidip toplantımız var demesi şeklinde haberleşirken, daha*

sonra telefonlar vasıtasıyla haberleşilmeye başlanmıştır ve aynı zincir bu şekilde devam etmiştir. Günümüzde de cep telefonuna mesaj gelir. Şu gün şu saatte toplantımız vardır denir. Mümkün mertebe bu toplantı perşembe akşamı yapılır. Bilindiği gibi perşembe akşam ezanı okunduktan sonra, cuma günü girmiş olur. Cuma'nın bereketine hayrına bu toplantı perşembe gecesi yapılır. Yârene yeni alınan üyelerle tekrar tanışılır. Onlar kendilerini tanıtır. Eski üyeler kendilerini yenilere tanıtırlar ve yemin törenine oturulur. Yemin töreninde esas; silah, Kur'an ve bayraktır. Ortaya öncelikli olarak Türk Bayrağı, bayrağımızın üzerine Kur'an, Kur'an üzerine silah konur. Büyük Yârenbaşının yönetiminde tüm Yârenler tek tek yemin ederler. Yârende yemin esastır. Yârende yemin dönemlik değildir. Simav'da "yeminli Yârenim ben" diye bir söz vardır. Ben yeminli Yârenim der kişiler. Aktif olarak Yârenlik yapsa da yapmasa da Simav kültüründe birçok kişi kendini yeminli Yâren olarak kabul eder. Yâren kültürü hakkında kötü söz söylemez. Yârenler hakkında söylenen kötü sözlere tepki gösterir" (06.08.2023 tarihli görüşme).

Yârendeki Müziksel Etkinlikler ve Sıralaması

Etnomüzikoloji açısından kültürlenme kültürün din, ulus, etnisite, gelenekler, alışkanlıklar ve estetik alana ilişkin farklı kültürel zevklerle birlikte müziğin de kuşaktan kuşağa aktarma süreci olarak ifade edilebilir. Bu açıdan ele alındığında müzikte kültürlenme, kültürel bir olgu olan müziğin usta-çırak ilişkisiyle sonraki kuşaklara aktarılması olarak ifade edilir (Dönmez, 2019: 118).

Üç bölümden oluşan Yâren toplantılarında Geleneksel Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği icra edilip yöreye ait oyunlar oynanır. Akyel (2021)'in çalışmasında belirttiğine göre; Simav'da Sarı ve Mor Zeybekler Yâren toplantılarında yeme içmenin yer aldığı ilk bölümde müzik, ayak sofrasında Yârenbaşının "buyur sazım" sözü ile başlar. Bu bölümde ince sazlar (keman, klarnet, ud, darbuka vb.) Türk Sanat Müziği eserleri (Kapın Her Çalındıkça, Bir Kızıl Goncaya Benzer Dudağın vb.) peş peşe icra edilir ve Yâren üyeleri tarafından eşlik edilir. Bu bölümde icra edilen eserleri müzisyen veya Küçük Yârenbaşısı seçer. Müzisyenler şarkı formlarındaki eserler dışında saz semaisi ve peşrev formlarındaki eserleri de icra edebilirler. Bu aşamada müzisyenlerin repertuar bilgisi ve donanımları oldukça önemlidir. Küçük Yârenbaşısının eser seçimindeki rolü, Yâren üyelerini iyi tanimasından dolayı onların severek eşlik edebileceği eserleri biliyor olmasıdır. İlk bölüm olan Ayak Sofrası Büyük Yârenbaşısının "Eroo" demesi ile sonlanır. Ero: Sus, boğaz kes, erkek ol anlamına gelen, sonsöz sırasında gürültü yapanlara söylenen kınama ekli bir ifadedir

(Gürırmak, 1999: 13; aktaran Akyel, 2021: 32). Kısa bir ara verildikten sonra Yârenbaşının “buyur sazım” demesi ile birlikte ikinci bölüm başlar. Tepsi sunumunun başladığı bu bölümde Türk Sanat Müziği eserleri icra edilir. Yâren üyelerinin severek eşlik edebileceği eserler seçilir. Tepsi sunumu bitiminde Büyük Yârenbaşı’nın “Eroo” demesi ile birlikte ikinci bölüm sonlanır. Tekrar bir ara verildikten sonra Yârenbaşı’nın “buyur sazım” demesiyle üçüncü bölüm başlar. Bu bölümde Türk Halk Müziği’ne (Yağmur Yağar Şıpır Şıpır, Allı Turnam vb.) geçilir. İnce sazlar yerini bağlama ve cümbüşe bırakır. Yöresel oyunların özelliklerine göre darbuka yerine asma davul çalınır. Yâren üyeleri icra edilen türkülere eşlik ederler. Bölümün sonlarında yöresel oyunlara başlanır. Yâren toplantılarında halk müziği icrasının yapıldığı üçüncü bölümün sonlarında Küçük Yârenbaşı’nın müzisyenleri yönlendirmesiyle yöresel oyun türküleri icrası başlar. Yine Küçük Yârenbaşı’nın belirlediği kişiler oyuna davet edilir. Burada müzisyenin dikkat etmesi gereken nokta, oyuncunun ayağına göre çalmasıdır. Aynı şekilde oyuncunun da müziğe uygun bir şekilde oynaması beklenir (Akyel, 2021: 31-33).

Yöresel oyunların oynandığı üçüncü bölümde iki farklı ‘zeybek’ oyunu karşımıza çıkar. Akyel (2021)’in Gidiş (2015)’ten aktardığına göre bunlar Ağır Zeybek Oyunları ve Kıvrak Zeybek Oyunları’dır (Akyel, 2021: 32). Ağır Zeybek Oyunları; İzmir, Aydın, Denizli, Muğla ve Manisa’da sıklıkla görülen, 9/2’lik ve 9/4’lük usullerde yavaş bir tempoda oynanan oyunlardır. Kıvrak Zeybek Oyunları ise Ege Bölgesi’nin güney doğusu ile Akdeniz Bölgesi’nde 9/16’lık usulle oynanan, teke zortlatması ile etkileşim sonucu ortaya çıkan oyunlardır. Halk arasında ‘kırık zeybek’ olarak da bilinir (Sürmeli, 2010: 6).

Yâren toplantılarındaki oyunlarda icra edilen türkülere bakıldığında; Delhadır Başındayım, Bağlarında Üzüm Var, Baskın Zeybeği, Dağ Başında Kestane, Döşemedir Koca Konak, Eskin Deresi, Gediz Pazarı, İslamoğlu ve Üç Giderim türküleri karşımıza çıkar. Baskın Zeybeği solo olarak oynanıp sözsüz olarak icra edilir, çünkü bu zeybekte Kurtuluş Savaşı’nda düşman içine sızmak için sarhoş taklidi yapan efeler temsil edilir. Diğer oyunlar en az iki kişi tarafından genellikle kaşık ile oynanır. Oyunlara hazırlanan Yâren üyeleri serbest yürüyüş ve düz adım ile katılım sağlarlar. Türkünün söz kısmı bitince sırasıyla ‘sekme’ ve ‘dönme’ bölümüne geçilir. Devamında ön ve arkaya diz vurup tekrar dönme bölümü yapılır ve son olarak ‘omuz vurma’ ile oyun tamamlanır. Bu sıralama Baskın Zeybeği dışındaki tüm oyunlarda geçerlidir (Akyel, 2021: 33).

Yâren toplantılarının üçüncü bölümünün sonlarında, çoğunluğu Simav'a ait olan türkülerle oynanan zeybeklerden sonra yine müzik eşliğinde yapılan 'mendil yakma' töreni başlar. Yâren toplantısının sonlarına doğru klarnet ve davul ile "Cezayir Türküsü" eşliğinde ışıklar kapatılarak toplantı mekânında dolaşılır. Yakılan büyük mendil tek sıra halinde dizilen Yârenler ve misafirlerin başının etrafında bir tur döndürülür. Buradaki amaç Yâren meclisinin, Yârenlerin ve misafirlerin kötü düşünce, nazar gibi durumlardan korunmasıdır. Tıpkı Hıdırellez gecelerinde ateş yakılıp üzerinden atlanması gibi Simav Yâren toplantılarında da benzer şekilde karanlıkta mendil yakılarak başın üzerinde dolaştırılması benzer amaçlarla yapılır (Sağancı, 2017:54). Tüm bu süreçlerde müziğin olması, törendeki kültürel aktarımın kuşaktan kuşağa aktarılması açısından önem taşır.

Simav Yâren toplantılarının dışında, yine teşkilat üyelerinin katılımıyla düzenlenen ve içinde müziğin de yer aldığı 'Dağdan İnme Töreni' kültürel aktarımın ve milli birlik duygularının pekiştirilmesi açısından önemlidir. Simav Yâren teşkilatlarının her yıl Simav'ın kurtuluş günü olan 4 Eylül'de yaptıkları "Dağdan İnme Töreni" adında bir tören vardır. Hakan Kalaycık bu töreni şöyle açıklamaktadır: *"Dağdan inme töreni; kurtuluş şenliklerinde Yârenler tarafından yapılan bir aksiyondur. Efelerin dağdan inip Simav'ın kurtuluşunun gerçekleştiği güne atfen yapılan bir törendir. Dağdan inme törenini açıklayacak olursak; milli mücadele döneminde dağlarda düzene karşı koyan efelerimiz vardır. Ya hakkı yenip dağa çıkmıştır ya da düşmeni yenip dağa çıkmıştır. Efe toplumda sevilen bir insandır ama düzene karşı olduğu için insanlar efeyi pek sağda solda sevdiğini söyleyemez. Dağdaki efe aslına bakarsak şehirdeki insanlar için bir rol modelidir. Herkes onun gibi olmak ister ama olamaz. Düzeni, adaleti sağlarlar. Kendilerini topluma sevdirecek davranışları vardır ama illegal bir adamdır efe. Millî mücadeleyle beraber Kuva-yi Milliye katılması toplumdaki sevgi seviyelerini biraz daha yukarı çekmiştir. Yârenlerin dağdan inme merasiminde gerçekleştirdiği tören, ritüel bu efelerin Kuva-yi Milliye'ye katılmak için silahlarını alıp dağdan inmesi ve artık topluma geri dönmesi merasimidir"* (06.08.2023 tarihli görüşme).

Dağdan İnme Töreni; düzenlenen yürüyüşte deyişlerin söylendiği, müzisyenlerin kurtuluş türkülerini icra ettiği, merkeze ulaşıldığında ise Yârenlerin Küçük Yârenbaşı'nın düzenlemesiyle gruplar halinde Simav türkülerini eşliğinde halk oyunlarını oynadığı kültürel bir etkinliktir. Tören Cezayir Türküsü ile başlayıp Baskın Zeybeği ile sona erer. Törene Köşe İhtiyarı'nın dışında tüm Yâren üyelerinin katılımı zorunludur. Bu gösteriler milli ve dini bayramlarda da yapılmaktadır (Akyel, 2021: 72). Simav'da düzenlenen Yâren toplantılarında ve Yârenlerin katıldıkları diğer törenlerde müziğin ve müzisyenlerin varlığı; kültürel birikimin ve geleneğin pekiştirilerek sonraki

kuşaklara aktarılmasını sağlar. Simav yöresine ait türkülerin ve Zeybek oyunlarının farklı etkinliklerde tekrar edilerek icra edilmesi kültürlenme süreci açısından önem taşımaktadır.

Simav Yâren Toplantılarının Akışına Göre Müzikler ve Sıralaması

Akyel (2021) tarafından yapılan çalışmada Simav’da düğün vb. etkinliklerde icra edilen müzikler ile Yâren’de icra edilen müzikler arasında farklılıklar olduğu belirtilmiştir. Örneğin “Delhadır Başındayım” ve “Baskın Zeybeği” türkülerinin genellikle düğünlerde icra edilmediği, ancak düğüne bir Yârenin katılımı var ise icra edilebildiği belirtilmiştir. Bu durumun sebebi olarak ise solo oynanan bu oyunun Yâren dışındaki kişiler arasında süreç içerisinde unutulageldiği belirtilmiştir. Ancak Yâren teşkilatları içinde yer alan kişilerin bu oyunları aktif olarak sürdürmeleri sebebiyle kültür aktarıcı bir rol üstlendikleri belirtilmiştir (Akyel, 2021: 31).

Simav Yâren toplantılarında bir akış ve o akış içinde çalınan müzikler vardır. Görüşmeci Ali Dinçer bunu şöyle açıklar: *“Yâren toplantılarının ilk üç oturumunda değişik makamlarda (Hicaz, Hüzzam, Uşşak, Hüseyini, Bayati, Muhayyer, Muhayyerkürdi, Kürdili Hicazkar, Rast, Mahur, Nihavend vb.) fasıllar, peşrev veya taksimle başlayıp klasik eserlerden, hareketli türkü formunda eserlere kadar bir sıra takip ederek, saz semaisi veya oyun havasıyla sona erer. Ara taksiminde saz heyetindeki hanende (söyleyen kişi) ve sesi güzel olan Yârenlerimizden solo eserler dinlenir. Bazen birbirine yakın makamları aynı fasılda kullanılmaktadır (Uşşak-Hüseyini-Bayati-Muhayyer veya Kürdili Hicazkar-Muhayyerkürdi ya da Rast-Mahur gibi). Son oturumda Türk Halk Müziği eserleri (genel ve yöresel) söylenir. Önemli yöresel türküler; Dağ Başına Kestane, Sinoplu Mehmet, Küçük Asar Tepesi, Kömürlerin Havası, Samata Dolu Yağdı, Ben Gürgenden Ok Yaparım, Şalgamların Bacası (Hasip Zeybek), Hisardan İndim Yayan, Entarisi Mavi Boya, Çemberimin Uçları gibi türkülerdir. Simav Zeybek Havaları (Naşalı Ahmet Efe, Delhadır Başındayım, Eskin Deresi, Bağlarında Üzüm Var, Aşağıdan Geliyor Fadime, İslamoğlu vb.) da söylenir ve ara nağmelerinde zeybek oynanır. Kaşıkla oynanan bu zeybek oyunlarından sonra kırık havalar oynanır. Son olarak kaşiksız oynanan ağır zeybek (Baskın Zeybeği, Harmandalı) ile oyunlar sona erer. Yerel zeybek havaları genellikle sözlüdür, oynayanlar sözlü kısımlarda gezinir, çalgısal bölümlerde oynar. Kaşıklı zeybek oyunları iki kişi ile, ağır zeybek tek kişi ile oynanır. Kırık havalar iki veya daha çok kişiyle oynanır. Oynayanlar hep Yâren üyesidir. Yâren üyelerinin yerel zeybek oyunlarını öğrenip oynaması esastır. Misafirler de oyuna davet edilir”* (05.08.2023 tarihli görüşme).

Hakan Kalaycık Yâren toplantılarında oynanan yöresel hareketli zeybek oyunları ile ilgili: *“Hareketli müziklerdeki oynanan oyunları Yârenler oynar. Yöresel oyunlar Yâren toplantısının her safhasında oynanabilir. Bu şöyle yapılır bazı özel durumlarda (misafir olarak çağrılan birinin çok vakti yoksa...vb. durumlarda) yöresel oyunlar, Yâren toplantısındaki akışındaki olduğu bölümden önceki bölümlerde de oynanabilir”* (06.08.2023 tarihli görüşme) demiştir.

Geçmişten günümüze repertuvarda herhangi bir değişiklik olup olmadığına ilişkin bilgi alındığında: *“Geçmişten günümüze Yârendeki müzik repertuvarında değişiklik olmuştur. Repertuvarda yöresel türküler azalırken günümüzde popüler olmuş sanat müziği şarkıları fazlalaşmıştır. Bunda en önemli neden Simavlı müzisyenlerin yetişmemesidir. Ayrıca bu neden Simav’ın da en büyük problemi olarak görülmektedir”* olarak ifade etmiştir. Bu durum da yine Simav Yârenlik geleneğindeki müzik pratiklerinin son yıllarda değişime uğradığı ancak kültürel devamlılığın aslına uygun olarak devamlılığı konusunda uzun vadede risk altında olabileceğini düşündürür.

Kültürlenme Bağlamında Simav Yârenlik Geleneği ve Müzik Pratikleri

Yârenlik geleneği kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemlidir. Yâren geleneğinde bir grup ortamı içerisinde bu kültürü öğrenen ve aktif olarak katılan kişiler Yâren toplantılarında bu kültürü tekrar tekrar pekiştirip aidiyet duygularını güçlendirmiş olurlar. Bu kapsamda hem bireysel hem de toplumsal etkileri olan Yârenlik geleneğine yönelik olarak Hakan Kalaycık: *“Yâren üyesi insanlar, haline tavrına dikkat ederler. Geleneklerini öğrenir. Bilmediği gelenekleriyle ilgili şeyleri öğrenir. Simav’ın yeme içme kültürüyle ilgili, diğer folklorik kültürleriyle ilgili bilmediği noktaları öğrenir. Bunları yeni nesillere aktarır. Yâren tutucudur, Yâren muhafazakardır. Simav’a özgü herhangi bir şeyin değiştirilmeden yaşatılması amaçlanır. Yârenler, kendilerini toplum hayatında bu şekilde düzenler. Büyüklerinden gördüklerini çocuklarına aktarır. Geleneklerimiz unutulmadan yeni nesillere aktarılmış olur”* (06.08.2023 tarihli görüşme) diyerek kültürün aslına uygun haliyle aktarılma sürecinin önemini vurgulamıştır.

Yâren geleneği aynı zamanda kendi içerisindeki toplumsal kuralları gereği kişilerin sosyal yaşantıları ve davranışları üzerinde önemli bir role sahiptir. Görüşmeci Ali Dinçer Yârenin kişiye ve Simav’a olan etkilerini şöyle ifade eder: *“Yâren geleneği, kişiye Yâren içinde ve dışında Yâren kurallarına ve toplumsal ahlak kurallarına uymayı, büyüğe saygıyı, küçüğe sevgiyi, görev bilinç ve sorumluluğunu, yardımlaşmayı öğretir. Bu davranışlar ona toplumda saygınlık kazandırır.*

Simav'a katkılarında gelince böyle bir iç denetim içinde yetişen Yârenler ilçe içinde sosyal ilişki ve davranışlarda örnek teşkil ederler. Toplum düzenine ve huzuruna katkıda bulunurlar, sosyal sorumluluk projelerinde ve sivil toplum kuruluşlarında görevler alırlar. Simav halk müziği ve halk oyunlarının yaşatılmasında çok önemli katkısı vardır” (05.08.2023 tarihli görüşme) diyerek Yârenliğin bireysel ve toplumsal önemini vurgulamıştır.

Müzik, Yârenlik geleneğinin olmazsa olmazı olarak Yâren toplantıları için en önemli unsurların başında gelir. Bu anlamda bu toplantılara katılan müzisyenler de etkinliğin yönlendirilmesi açısından çok önemli bir role sahiptir. Görüşmeci Hakan Kalaycık'ın belirttiğine göre: *“Yârende müzik hep birlikte yapılır, Yârenler söylenen şarkı ve türkülere içtenlikle iştirak eder.” (06.08.2023 tarihli görüşme).* Bunun yanında Yâren toplantılarında müzik, toplantının aşamaları arasında geçiş süreci için önemli ve belirleyici bir unsurdur. Görüşmeci Ali Dinçer bunu şöyle açıklar: *“Yâren toplantıları müzikli toplantılardır ve bu yüzden müzik Yârende önemli bir yerdedir. Yârenbaşının 'Ero' komutu ile herkes susar ve dinler. Söz verilmeden kimse konuşamaz ve gürültü yapamaz. Yârende 'saz başlayınca söz biter' anlayışı vardır. Müzik esnasında sohbet edilmez, Yârenler şarkılara ve türkülere eşlik ederler. Yârende 'saz'a büyük saygı gösterilir. Bu sanata ve sanatçıya değer vermenin gereği olarak gösterilir”* diyerek müziği Yâren toplantıları için ne denli öneme sahip olduğunu vurgulamıştır. İcra edilen müziğe ilişkin bilgi alındığında ise *“Simav Yâren toplantılarında temel olarak sanat müziği icrası yapılır. Simav Yâren kültüründe, özellikle Türk Sanat Müziği dinlenir, oturulur ama eğlenceli müzikler çaldığında da Küçük Yârenbaşı'nın kaldırmasıyla oyuna kalkan Yârenler olur. Oynayacak Yârenleri Küçük Yârenbaşı belirler ve hiçbir Yâren kendi isteğiyle oynamaya kalkamaz. Yârende eğlence adına yapılan şey müziği dinlemektir. Bu toplantılarda yöresel türkülerimiz de icra edilir. Simav Yöresel türkülerinde Efe oyunları ve Simav yöresel oyunları oynanır. Yöresel oyun figürü olarak iki çeşit vardır. Yöresel oyunlara en fazla uyum sağlayan türküler Eskin Deresi, Delhadır Başındayım türküleridir” (05.08.2023 tarihli görüşme) şeklinde ifade etmiştir.*

Simav Yâren toplantılarında müzik yapmanın da bir kuralı vardır. Hakan Kalaycık bu kuralı şu şekilde anlatır: *“Yârende Türk Sanat Müziği şarkıları çalınır, yöresel türkülerimiz çalınır oynanır. Yârende kişileri karamsarlığa sürüklemeyecek, ruhsal dengesine etki edecek, arabesk diye tabir edilen şarkılar söylenmez. Türk Sanat Müziği formunda olan arabesk olabilen şarkılar ile batı formundaki sanat müziği şarkıları çalınıp söylenebilir. Sazende şuna dikkat eder. Yârenin eğlence durumuna göre şarkıları ağırlaştırma, hızlandırma yapabilir. Bu yüzden Yâreni bilen insanlar*

'Sazende' olarak alınır. Repertuvar Yâren heyeti ile sazendenin ortak çalışmasıdır. Sazendeye daha önceden repertuvar konusunda Yâren heyeti etki edebilir ama Yârenin devam ettiği esnada herhangi bir Yâren, herhangi bir şarkı talebinde, isteğinde bulunamaz. Her ne kadar repertuvar Yâren heyetinin elinde olsa da sazendenin bilgisinin önüne geçilmez" (06.08.2023 tarihli görüşme).

Yâren geleneğinin yaşatıldığı yörelerde müziklerde farklılıklar görülebilir. Yârende kullanılan müziklerin farklı olması kültürel çeşitliliğin bir sonucudur. Yârenlerdeki müziksel farklılıklar ile ilgili olarak Hakan Kalaycı: "Türkiye'de varlığı bilinen Yâren teşkilatlarındaki müzikler birbirinden çok farklıdır. Örneğin; Çankırı'da bulunan Yârenler ile Simav'da bulunan Yârenlerin toplantılarındaki müzikler hiçbir benzerlik taşımaz. Çankırı'daki Yârenler 'Oturak Havaları' denilen oyun havası çalıp oynarken, Simav'da ise yöresel Efe (Zeybek) oyun havaları çalıp oynanır. Afyon ve Simav Yâren toplantılarında çalınan müzikler iki şehrin yakınlığından dolayı biraz benzese de müziksel açıdan çok farklıdır" (06.08.2023 tarihli görüşme) diyerek müzik pratikleri arasındaki yöresel farklılıklara dikkat çekmiştir.

Geçmişten günümüze yöresel oyunlarda bir değişiklik var mı sorusuna: "Yârenlerde geçmişten günümüze oynanan yöresel oyunlarda değişiklik yoktur fakat yöresel oyunlara eklemeler ve düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca herkes birbirinden görerek oyunu oynamaktadır ve bu da oyunların şeklini değiştirmektedir. Bunlara rağmen Yârenlerde oynanan oyunlar bellidir ve geçmişten günümüze aynıdır".

Bu konudan Görüşmeci Mehmet Yenilmez ise şu şekilde bahsetmiştir: "Kültürün kuşaktan kuşağa taşınmasında Yârenin bir önemi mutlaka vardır. Günümüzde düğünlerde zeybek ve yöresel oyunlar oynansa da Yâren kültürü sadece oyun oynamak değildir. Yârende yardımlaşma gibi konulara da önem verilir. Müzik, Yârenlerde geçmişte iyi bir şekilde yapılmaktaydı. Oyunlarımız, bilinmeyen eskiden gelen türkülerimiz mutlaka Yârenlerde söylenmekteydi ve bütün Yârenlerin bu türkülerini öğrenmesi istenirdi. Herkes ders çalışır gibi türkülere çalışırdı. Günümüzde hala devam eden Yârenlerde de bunun esintileri görülmektedir. Bu da kültürün kuşaklar arası aktarımında Yârenin önemini göstermektedir." diyerek kültürlenme sürecinde müziğin etkisine vurgu yapmıştır. Bunun yanında "Kültürün kuşaktan kuşağa taşınmasında müziklerin önemli bir derecede etkisi vardır. Müziksiz bir Yâren toplantısı asla yapılmaz. Geçmişte Simavlı birçok önemli müzisyen Yâren bulunmaktaydı ve bu müzisyenler gelecek kuşaklara da müzik icraları ile Yâren kültürünü ve müziklerini taşımış, böylece yeni müzisyenler de yetişmiştir. Ancak günümüzde Simavlı

müzisyenlerin çok kalmaması nedeniyle dışarıdan müzisyenler gelmektedir ve bunun sonucunda Yârende yöresel türkü icralarında bazı sorunlar olmaktadır. Bu durum kültürün kuşaktan kuşağa aktarımında müziğin etkisini azaltmıştır” (06.08.2023 tarihli görüşme) diyerek kültürlenme sürecinin önümüzdeki yıllarda değişmesine ve aslına uygunluğunun yitirilmesine sebep olabileceğinden uzun vadede Simav Yârenlik geleneğinin müziksel bağlamda risk altında olabileceğine vurgu yapmıştır.

Simav Yârenlik Geleneğinde Müzisyenlik ve Kullanılan Çalgılar

Yâren toplantılarında müzisyenler ve kullanılan çalgılar da önemlidir. Hakan Kalaycık buradaki müzisyenleri ve kullanılan çalgıları şöyle açıklar: *“Yâren toplantılarında saz heyetinde çalan kişilere sazende, söyleyene de hanende adı verilir. Yâren toplantılarına katılan müzisyenler profesyonel, sazına hâkim, Yârene uyum sağlayabilen ve Yâren kurallarına uyan 16 yaşında veya 16 yaşından büyük kişilerden seçilir. Osmanlı'nın son döneminde Simav'a girdiği kabul edilen klarnet ve cümbüş Yârende kullanılan temel çalgılardır” (06.08.2023 tarihli görüşme). Ali Dinçer ise Yâren toplantılarında kullanılan çalgılar ile ilgili şunları söyler: *“Osmanlı'nın son döneminde Simav'a girdiği kabul edilen klarnet ve cümbüş çalgıların yanına ud, keman, kabak kemane de eklenmiştir” (05.08.2023 tarihli görüşme).**

Simav Yâren toplantılarında kullanılan çalgılar ile ilgili de kural vardır. Hakan Kalaycık bunu şöyle açıklar: *“Yâren teşkilatları tutucu teşkilatlardır. Yâren toplantılarında kullanılan klarnet, cümbüş, ud, kabak kemane, keman dışında bazı çalgıların kullanımı hoş karşılanmaz. Bu yüzden org çalgısı Yârenlerde asla kabul edilemez ancak Yârene uçuk kalmayacak org dışındaki bazı çalgılar (bağlama, kanun, davul, ritim çalgıları vb.) hoş karşılanıp Yârenlerde kullanılabilir” (06.08.2023 tarihli görüşme).*

Simav Yâren toplantılarında kullanılan çalgılar geçmişten günümüze değişiklik göstermiş ve bunun da Yârene etkisi olmuştur. Mehmet Yenilmez bunu şöyle açıklar: *“Geçmişte müzikte kabak (elektronik olmayan) adı verilen normal çalgılar kullanılırken, günümüzde ise bu çalgıların yanı sıra teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan elektronik çalgılar da kullanılmaya başlanmıştır. Elektronik çalgılar günümüzde Yâren toplantılarında da sazandeler tarafından genellikle tercih edilip kullanılır. Kabak (elektronik olmayan) adı verilen çalgılar çalınırken türkülere Yârendeki herkes katılırken, şimdi o katılımlar azalmıştır” (06.08.2023 tarihli görüşme).*

Simav Yârenlik geleneğinde müzik önemli bir yerdedir ve bu gelenek ile anılan önemli müzisyenler vardır. Mehmet Yenilmez'e göre: "*Kara Yusuf, Cici Bey (Mehmet Aytaç), Naşalı Hakan Kalaycık İbrik (Hakan Kalaycık İbrahim Bilgin), Gökçelerli Davulcu Fazlı (Fazlı Karaca), Cingen Hüseyin Bey, Terzi Kaptan, Mehmet Yenilmez*" (06.08.2023 tarihli görüşme) bu geleneğin içinde bilenen müzisyenler arasındadır.

Yâren toplantılarında müzisyenlerde geçmişten günümüze değişim olmuştur ve bu da yapılan müziği etkilemiştir. Bunu Simav'da geçmiş Yârenlerden olan Mehmet Yenilmez şu şekilde anlatır: "*Yâren toplantılarında müzik yapan saz heyeti geçmişte Yârene dahildir ve yeminli Yâren olarak sayılırdı. Günümüzde ise saz heyeti Yârenden bağımsız sadece müzik yapmaktadır. Ayrıca geçmişte Simav'da yaşayan müzisyenler saz heyetinde yer alırken, günümüzde Simav'da yaşayan müzisyen bulmak zorlaşmış ve bu yüzden Yâren toplantılarına Simav dışından müzisyenler gelmektedir. Bu da özellikle Yâren toplantılarında yöresel müzikleri çalarken sazendeler arasındaki uyumu etkilemektedir. Çünkü dışarıdan gelen müzisyen Simav yöresel müziklerine hâkim değildir. Diğer sanat müziği eserlerinde ise problem yaşanmamaktadır*" (06.08.2023 tarihli görüşme).

Müzisyenlerin belirlenmesinde geçmişten günümüze bir değişiklik var mı sorusuna Görüşmeci Mehmet Yenilmez: "*Geçmişte Simav'da müzisyenlerin olmasıyla Yâreni bilen, yöresel türküleri bilen müzisyen bulmak kolayken, günümüzde ise Simavlı Yâreni ve yöresel türküleri bilen müzisyen bulunması zordur, hatta bulunmamaktadır. Günümüzde Yâren teşkilatları müzisyen konusunda bir seçme yapmamaktadır ve bulduklarına razı olmaktadır. Yine de Kütahya'dan, Gediz'den ve çevre illerden Yâreni biraz bilen, Yâren türküleri ve Simav türkülerini bilebilen kişileri tercih etmeye çalışmaktadır. Ancak böyle müzisyen bulmak zorlamaktadır. Bu yüzden bulduklarını tercih etme daha ön plandadır. Müzisyen bulmak Simav'da günümüzde en büyük sorundur*" olarak yanıt verilmiştir.

Yârende kullanılan çalgılarda bir değişim var mı sorusuna ise: "*Yârende kullanılan çalgılarda bir değişim vardır. Önceden Yârende çalgı olarak cümbüş, klarnet, davul ve darbuka çalınırdı. Günümüzde ise ud, bazen kanun da icra edilmektedir. Günümüzde Simav'da müzisyen yetişmemektedir. Bundan dolayı Kütahya ve çevre illerden müzisyenler gelmektedir. Bu Simav dışından gelen müzisyenler ses düzeni de getirmektedirler ve bazen de yanlarında klavyeli çalgılar vb. de olmaktadır. Geçmişte zamanlarda bu çalgılar yoktu, ses düzeni kurulmamakta elektronik çalgılar çalınmamaktaydı. Elektronik olmayan (kabak) çalgılar çalınmaktadır. Geçmişte Yâren toplantılarının evlerde yapılması nedeniyle yerlerin dar olması bunda etken olabilmekteydi ve*

elektronik olmayan (kabak) çalgıların çalınmasıyla duyulan sesleri daha lezzetli gelmekteydi. Günümüzde Yâren toplantıları büyük yerlerde yapıldığı için ses düzenine ihtiyaç duyulabilmektedir. Ancak ses düzeni ile yapılan müzikler metalik olması nedeniyle ben kendi adıma hoşlanmamaktayım” (06.08.2023 tarihli görüşme).

Görüşmelerden elde edilen veriler değerlendirildiğinde; Simav Yârenlik geleneğinin son yıllarda müziksel pratikler bağlamında değişime uğramaya başladığı, bunun da geleneğin temsilcisi Yârenler tarafından kültürlenme sürecinin değişime uğraması konusunda risk olarak görüldüğü ifade edilmiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada Simav yöresinde devam eden Yârenlik geleneği ile Yâren toplantılarında çalınan müziklerin oynanan Zeybek oyunlarının kültürlenme süreci üzerindeki etkileri yapılan literatür incelemesi ve alan çalışmasındaki görüşmeler yoluyla araştırılmıştır. Yârenlik geleneğinde müziğin kültürlenme süreci üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir.

Bir kültür aktarıcısı olarak müziğin Yârenlik ritüelinin geleneklere uygun bir şekilde sürdürülmesini sağladığı görülmektedir. Aynı zamanda Yâren toplantılarının farklı aşamaları (oturumlar) arasında bilgi verici ve süreci yönlendirici etkisinin olduğu yapılan görüşmelerde dile getirilmiştir.

Simav Yöresinde genellikle halk müziği icra edilmekte olup yörenin kendine ait türküleri de vardır. Yörede oyun olarak ise ağır ve hareketli zeybekler oynanmaktadır. Simav Yâren toplantı gecelerinde genel olarak ud, cümbüş, bağlama, klarnet, keman ve davul (ritim) çalgıları kullanılır. Simav Yâreninde tutucu kurallar olduğu için geçmiş dönemlerde başka çalgılar Yârene kabul edilmemesine karşılık, müzisyen bulmada yaşanan zorluklar ve modernleşmeyle birlikte müzik konusunda daha esnek olunmak zorunda kalınmıştır.

Törende bulunan Yârenlerin ve müzisyenlerin icra sırasında müziğe ve oyuna uygun davranışlar sergilemesi gerektiği, böylelikle kültürel kodların müzik aracılığıyla verildiği ortaya çıkmıştır. Yârenlik geleneği içinde bulunan kişilerin kültürlenme sürecinde bir grup aidiyeti içinde milli birlik duygularını pekiştirmelerinin yanı sıra, ritüeller içinde yapılan müziksel etkinliklerin de kültürel aktarıma hizmet ettiği bulgular arasında yer alır.

Yâren gelenekleri yalnızca Yâren toplantılarıyla sınırlı olmayıp; milli-dini bayramlar ve Dağdan İnme Töreni'nde Simav türküleri eşliğinde yöresel oyunlarının sergilenmesiyle sürdürülür. Böylelikle kültürün yalnızca kendi içinde devam ettirilmediği, geleneklerin topluma gösterilerek tekrar tekrar hatırlatılması, dolayısıyla da gelecek kuşaklara aktarılması sağlanır.

Toplum içinde Yâren olmayan kişiler tarafından Yâren üyeleri birer kültür aktarıcısı olarak görülürler. Örneğin bazı türkülerin ve oyunların halk tarafından unutulmaya başladığı ancak o ortamda bir Yârenin varlığı durumunda kendisine başvurulduğu örnekler, Yârenlerin kültür aktarıcısı olduklarını destekler niteliktedir.

Müzikten bağımsız olarak yalnızca bir Yâren topluluğu içerisinde bulunuyor olmanın Simav'a özgü herhangi bir kültürel unsuru değiştirmeden salt haliyle yaşanması ve bu şekilde gelecek nesillere aktarılması için bir alan tanımış olduğu, ancak bu durumun da modernleşmeyle birlikte müziksel pratiklere de yansıdığı belirtilmiştir. Son yıllarda gerek kullanılan çalgılar gerekse Yâren içinde müzisyen bulmakta yaşanan zorluklar, bu hizmetin dışarıdan müzisyen kiralama şeklinde sürdürülmesini beraberinde getirmiştir. Bu sebeple kültürlenme sürecinde kültürün aslına uygun olarak aktarılması konusunda uzun vadede değişimlerin ortaya çıkabileceğini düşündürmüştür.

TARTIŞMA

Bu çalışmada Yârenlik geleneği ve müzik pratikleri Simav özelinde ele alınarak Yârenliği kültürel bağlamda incelemeyi hedeflemiştir. Fakat araştırmanın Yâren toplantılarına ara verildiği yaz döneminde gerçekleştirilmesi süreciyle aktif olarak gözlemlenememiş, bunun yerine Yâren üyeleriyle yüz yüze görüşmeler yapılarak araştırma verileri toplanmıştır. Uygulamalı bir alan olan müzik pratikleri de canlı icra sürecinde gözlenememiştir. Veriler, Yâren teşkilatında yer alan 4 kişi ile yapılan görüşmeler ve literatür incelemesi ile sınırlı tutulmuştur. Sonraki çalışmalarda Yâren toplantılarının doğrudan gözlemlenmesi ve bu yolla elde edilecek veriler ile desteklenmesi; müziksel performansların izlendikten sonra müzisyenlerle görüşme yapılmasının işlevsel olacağı düşünülmüştür. Bunun yanında Yâren üyelerinin müziksel performans sırasında gösterdikleri tutum ve davranışlar, Yâren içerisinde yer almayan diğer kişilerin (bu kültürün devamlılığını sağlayacak olan çocuk ve gençler) Yârenliğe ilişkin düşünce ve izlenimlerine yer verilmesi sosyokültürel açıdan daha kapsamlı çalışmaların ve yorumların yapılabilmesi açısından önemli olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Anadolu’da geçmişten günümüze varlığını sürdüren Simav Yârenlik geleneği incelenmiştir. Sonuç olarak bir kültürün korunması ve devamlılığının sağlanması konusunda o kültürde yer alan ritüelleri aslına uygun olarak devam ettiren grupların var olması büyük önem taşımaktadır. Yârenlik geleneği için de Simav Yârenleri, kültürün gelecek kuşaklara aktarılması konusunda önemli bir görev üstlenmektedir. Müzik açısından ele alındığında ise en önemli Yâren kanunlarından olan “Saz başlayınca söz biter” kuralı müziğe verilen önemi ve müzisyene olan saygıyı ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Simav Yârenlik geleneği her ne kadar geçmişten günümüze kültürel değerler bağlamında aslına uygun olarak devam etse de; müziksel pratiklerin son yıllarda müzisyen bulmada yaşanan zorluklar ve kullanılan çalgıların değişime uğraması ile birlikte farklılaşmaya başladığı görülmüştür. Bu açıdan ele alındığında Simav Yâren geleneği içerisinde yerel olarak varlığını sürdüren, küçüklüğünden itibaren bu geleneğin içinde bulunan ve ritüelleri gözlemleyen kişilerin olması kültürün aslına uygun olarak aktarılması ve kalıcılığının sağlanması konusunda önem taşımaktadır. Sonuç olarak Simav Yârenlik geleneğinin geçmişten günümüze kadar yapısını aslına uygun bir şekilde koruyarak devam ettirdiği ancak müziksel anlamda son yıllarda Yâren içinde yetişmiş müzisyen bulmakta yaşanan zorluklar sebebiyle müzik pratiklerinin zaman içinde farklılaşmasına yönelik risk altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple Yâren içerisinde Yâren geleneğini benimseyen ve kültür taşıyıcısı rolü üstlenecek yeni müzisyenlerin yetişmesi büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Aksaray, E. (2018). “Geleneksel Sohbet Toplantıları Üzerine Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anabilim Dalı, Kırıkkale.
- Akyel, F. (2021). “Yâren Geleneği Bağlamında Simav Yöresine Ait Sarı ve Mor Zeybeklerin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı, İstanbul.
- Arslan, M. (2010). Kula’da eğlenerek öğreten bir sosyal kurum: Yâren. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 3 (6) 74-80.

- Cerrahoğlu, M. (2016). Halk biliminin işlevsel çözümleme modellerine göre Yâran Geleneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 543-558.
- Dönmez, B. (2019). *Etnomüzikolojinin Temel Kavramları Kavramlar, Terimler, İsimler*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1. Baskı.
- Durmaz, U. (2016). Türk Kültüründe Sohbet Toplantıları ve Balıkesir Sohbet Toplantılarında Köy Seyirlik Oyunlarının Durumu. IV. Kazan Uluslararası Halk Kültürü Sempozyumu Bildiriler E-Kitabı, Ankara.
- Er, T. (1988). *Simav İlçesi ve Çevresi Yâren Teşkilatı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 1. Baskı.
- Gidiş, V. (2015). Zeybek üzerine bir inceleme. *Kadem Musiki ve Edebiyat Dergisi*, 19, 54-57.
- Gökçe, K. (2022). “Simav Cumhuriyet Yâreni Geleneği ve Toplantılarda İcra Edilen Müzik Eserlerinin Güzel Sanatlar Liseleri Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması Derslerinde Kullanılabilirliği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Gürümkar, A. (1999). *Simav’da Yâren Geleneği*, İzmir: Hürefe Matbaası, 1. Baskı.
- Pala, C. ve Erdoğan, E. (1991), *Doğası, Tarihi ve Folkloruyla Simav*, Ankara: Simav İlçesi Halk Eğitimi Hizmetlerini Geliştirme ve Folklor Araştırma Derneği Yayınları.
- Sağancı, Ö. (2017). “Çankırı Yâran (Yâren) Sohbetleri ve Simav Yâren Toplantılarında İcrâ Edilen Eserlerin Makam-Usûl-Tavır Açısından Mukayeseli İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Türk Müziği Anabilim Dalı, Ankara.
- Şamdereli, D. (2022). “Anadolu Alevi ve Bektaşî Müzik Geleneği Üzerine Bir Araştırma”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı, İstanbul.
- Sürmeli, F. M. (2010). “Ege Bölgesi Zeybek Oyunlarının Adlarına Göre Tasnifi ve İncelenmesi”. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Folklor ve Müzikoloji Anabilim Dalı, Sakarya.

Kişisel Görüşmeler

Kişisel Görüşme (05.08.2023) Ali Dinçer – Simav Cumhuriyet Yâreni Küçük Yârenbaşı

Kişisel Görüşme (05.08.2023) Kemal Makas – Simav Ahde Vefa Yâreni Büyük Yârenbaşı

Kişisel Görüşme (06.08.2023) Hakan Kalaycık – Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni Köşe İhtiyarı

Kişisel Görüşme (06.08.2023) Mehmet Yenilmez – Eski Yâren Müzisyen

EXTENDED ABSTRACT

Culture is defined as the whole of material and spiritual values that societies have. Spanning a wide range, it includes subjects such as language, religion, history, art, literature, and music in its structure. When the continuity of the cultural elements that emerge with the sharing and acceptance of the events and facts related to these issues is ensured, ensures their preservation. Thus, a rich cultural accumulation is formed in the society. Traditions and rituals, which are important parts of culture, are of great importance in Turkey as in many cultures. Conversation, entertainment and togetherness have an important place among the collective traditions that reinforce the sense of social belonging and strengthen social and cultural ties. In Anatolia, where conversation, entertainment and togetherness are at the forefront, there are traditions and rituals that continue to exist in many regions and differ from each other in each region. Traditions and rituals carried out in different regions of Anatolia are made for the purpose of socialization, but also aim to have fun and implement the social rules. In these traditions and rituals, besides eating, drinking and conversation, music also has an important place. From this point of view, it is seen that music is a very important element in the transferences of culture. The process of transferring culture from generation to generation is referred to as acculturation.

In many regions of Anatolia, there are traditions that continue to exist from the past to the present. Yârenlik tradition, which is one of the most important cultural values of Simav, the district of Kütahya, is among them. Yârenlik literally means conversation among close friends and friendly conversation. The people in these communities are also called 'Yâren'. It represents the tradition in which there is a certain purpose, the same views are shared, friendship, friendship and solidarity come to the fore. Revealing the unity and solidarity in Simav with the love and respect within himself; They adopt the principle of ensuring that the atmosphere of togetherness, solidarity,

respect and love remains permanent. Yâren organizations, which are established in Simav in the last days of October and continue to work until the middle of May, continue their existence with their unique functioning and special rules applied in them.

In this study; information about what the Yârenlik tradition is, its historical process, the importance of music in the Simav Yârenlik tradition, the functioning and structure of the Simav Yârenlik organizations are explained.

The tradition of Simav Yârenlik is a formation that has continued its existence from the past to the present and pays special attention to the issue of preserving its structure in accordance with its original form. Although it is sometimes said to originate from the “Ahi” tradition. It is also known that it existed before the Ahi tradition. The Simav Yârenlik tradition is a tradition kept alive by the Yâren organizations and the organizations continue to maintain this tradition today. Those who join the organization on behalf of the organization are also called Yâren. Yâren must attend the meetings in a clean, hygienic and shaved manner. While each Yâren organization has its own special clothes, special Efe clothes are worn during the "Come Down from the Mountain” (Dağdan İnme Töreni) ceremony held on September 4, Simav's Independence day. Many Yâren organizations were established in Simav, but many of them have not survived. Today; Yellow and Purple Zeybek’s Yâren, (Sarı ve Mor Zeybekler Yâreni), Republic Yâren (Cumhuriyet Yâreni) and Fidelity Yâren (Ahde Vefa Yâreni) are trying to keep this tradition alive in Simav.

Yâren organizations in Simav are organizations that have the status of a functional and structural association. These organizations are re-established and renewed every year. They never stay in the same place, enhancing their chances of survival. There are also managers in Simav Yâren organizations. They have separate duties, but none of them are in a superior position to the other Yâren in the organization. Everyone is equal in Yâren. Yâren organizations also have positive contributions to the found Yâren and Simav. In the tradition of Simav Yârenlik, there are Yâren rules consisting of 208 items written by Asım Simav. These rules must be followed. In addition, after Yâren, people should pay attention to their state and behavior in social life. Because the social lives of those who enter the Yâren are also observed. If mistakes are made, there is a court system and a penal system for them. It is thought that it is important that Leader of Yâren (Yârenbaşı) Asım Simav's determination of the Yâren Laws instead of the Yâren rules is important for the Simav Yâren traditions to be preserved until today. Thus, it has been effective in the development of the Yâren's sense of belonging and responsibility included in this group.

Music plays an important role in Simav Yâren's meeting. When the music starts, the conversation stop, no one speaks and listens to the music. The musician team, called Sazende, performs music, and the soloist, called hanende, sings the music. In addition, Yârens can participate to the music. Traditional dance "Zeybek" are also played in local music. Everyone in Yâren can dance in these, but the Second Leader of Yâren (Küçük Yârenbaşı) they will play determines. No one can dance voluntarily, nor can they refuse to dance when shosen.

Ud, cümbüş, bağlama, clarinet, violin and drums are accepted musical instruments in Yâren meetings. Since there are conservative rules in Simav Yâren, the other musical instruments are not accepted in there.

In this study, it was aimed to preserve the existence of the Simav Yârenlik tradition and to transfer it to future generations, and for this, the concept of acculturation was used. It has been tried to associate the concept of enculturation with the tradition of Simav Yârenlik.

As a result, it is of great importance that there are groups that continue the rituals in that culture in accordance with the original in order to protect and maintain a culture. Simav's companions play an important role in transferring the culture to future generations for the Yâren traditional. In terms of music, one of the most important Yâren canons, the rule "When the music starts, the conversation stop" is important in terms of revealing the importance given to music and the respect for the musician. It has been learned that the tradition of Simav Yârenlik is a formation that has continued its existence from the past to the present and pays special attention to the subject of preserving its structure in accordance with its original form, but the musical dynamics have begun to differentiate in recent years in the acculturation process within the Yârenlik tradition.